

Uudised

Hea klient!

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-il on täitunud esimene tegevusaasta, mistõttu on paras hetk teha ka tagasivaade möödunud aastale. Jõudluskontrolli Keskuse staatuse muutusest räägiti juba aastaid ja teema tõstatas ja ka vaibus korduvalt. 2014. aastal hakkasid siiski asjad liikuma ning 31. detsembril lõpetas Jõudluskontrolli Keskus oma tegevuse ning kõik tegevused võttis üle äsja loodud Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS.

Aasta tagasi uue organisatsioonina alustades ei osanud me nagu ilmselt paljud teised ettevõtted muidugi karta, et sellest aastast kujuneb meie seakasvatajatele ja piimalehmapidajatele nii raske aasta. Loomulikult avaldus keerulisem aeg ka selles, et loomapidajad kasutasid vähem EPJ lisateenuseid, kuid samas on meeldiv märkida, et uus teenus Tiinuse test piimast leidis sooja vastuvõtu ja ka lihavesikasvatajad on teenust proovinud. Lisaks käivitatus möödunud aastal meie e-pood Postipoisi nime all, kuhu aasta lõpul ka DeLivali tooted valikusse võtsime. Kõige suurema üllatuse pakkus meile aga piimavesikasvatajatele pakutud võimalus tarnida kõrvamärgid piimaproovide kogumispunkti – see teenus kasvas kaks korda.

Tänaseks hetkeks on võetud kokku ka möödunud aasta toodangunäitajad, mis kokkuvõttes, hoolimata raskest aastast, igati positiivsed on.

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i poolt õnnitlen parimaks piimakarjakasvatajaks valitud Tiina Roosalu (Nigula Piim OÜ) ja parimaks lihavesikarjakasvatajaks valitud Arti Silma (Laane Agro OÜ).

Kaivo Ilves
Eesti Põllumajandusloomade
Jõudluskontrolli AS-i juhataja

2015. aasta jõudluskontrolli tulemused

Piimaveiste jõudluskontrollis oli 01.01.2016 seisuga 648 karja ja 86 349 lehma, mis moodustab 95,4% Eesti lehmadest. Kõige rohkem on jõudluskontrollis olevaid lehmi Järvamaal (13 540), Lääne-Virumaal (10 288) ja Pärnumaal (9725).

Lehmade arv on aastataguse ajaga vähenenud 4873 võrra ja karjade arv 61 võrra.

Jõudluskontrollialuste lehmade 2015. aasta keskmine piimatoodang oli 8851 kg. Võrreldes 2014. aastaga on piimatoodang suurenenud 123 kg.

Eesti holsteini tõu keskmine piimatoodang oli 9082 kg ja eesti punasel tõul 8105 kg. Eesti maatõu keskmine piimatoodang oli 4573 kg.

2015. aastal oli viies maakonnas keskmine piimatoodang üle 9000 kg ja veel kaheksas maakonnas üle 8000 kg. Kõrgeima toodanguga lehmad on Tartumaal (9910 kg), Järvamaal (9188 kg), Põlvamaal (9154 kg), Raplamaal (9100 kg) ja Lääne-Virumaal (9043 kg).

Lihaveiste jõudluskontrollis oli 01.01.2016 seisuga 393 karja 28 035 veisega. Eelmise aasta algusega võrreldes on jõudluskontrollis olevate lihavesiste arv suurenenud 117 veise võrra. Kõige rohkem on lihavesiste jõudluskontrollis veiseid Lääne-Virumaal (3644), Saaremaal (3378) ja Läänemaal (3295). Kõige rohkem on jõudluskontrollis aberdiin-anguse tõugu (6806), seejärel limusiini (6361) ja herefordi (4956) tõugu lihavesiseid. Arvuliselt on suurenenud kõige enam šoti mägiveise (324), šarolee (194) ja gallovei tõugu (107) veiste hulk.

Sigade jõudluskontrollis oli 01.01.2016 seisuga 23 seafarmi ja 9665 põhikarja siga. Võrreldes eelmise aasta algusega on farmides olevate põhikarja sigade arv vähenenud 4825 sea võrra.

Emiste viljakus suureneb pidevalt, möödunud aastal sündis emise pesakonnas keskmisena 12,2 elusat põrsast, mis 2014. aastaga võrreldes suurenes 0,2 põrsa võrra.

DeLivali farmitarvikud EPJ-s müügil

Lisaks kõrvamärkidele saab EPJst osta nüüd ka mõningaid farmitarvikuid – lüpsikindaid, udararätikuid, nisa-desopudeleid ning määrgistuspaelu ja -värve (määrgistamispuhk ja -sprei). Soovitud kaupu saab osta, külastades Tartu kontorit aadressil Kreutzwaldi 48a või helistades telefonil 738 7762.

Samuti on võimalik kaupu tellida kõrvamärkide rakenduses Postipoiss. Tellitud kaubad toimetatakse piimaproovide kogumise päeval kogumispunkti (piimaveiste jõudluskontrolli klientidele) või Omniva postipakiga soovitud aadressil.

Kaupade nimekiri ja hinnad on EPJ kodulehel.

Hinnakirja korrigeerimine

Alates 1. märtsist muutusid EPJ pakutavate teenuste ja kaupade hinnad, välja arvatud lihavesiste jõudluskontrolli teenuse hind, mis muutub alates 1. aprillist.

Vaatamata püüdlusele hoida teenuse pakkumise kulud madalal tasemel, on EPJ muutuvas majanduskeskkonnas sunnitud hindu muutma, et tagada jätkuvalt kvaliteetse teenuse osutamine.

Piimaproovi hind suurenes 2 sendi võrra, piimaveiste jõudluskontrolli andmete töötlemise ja säilitamise tasu tõusis looma pealt 1 sendi võrra.

Lihavesiste jõudluskontrolli teenus hakkab maksma 0,47 eurot kvartalis ammlehma kohta. Andmete töötlemine ja säilitamine looma kohta suureneb 1 sendi võrra. Lihavesiste jõudluskontrolli uus hinnakiri hakkab kehtima 1. aprillist, seega jõuab uue hinnaga kvartaliarve lihavesikasvatajateni juulis. Lihavesiste programmi Liisu kasutamise hind jääb samaks.

Muutusi ka kõrvamärkide ja teiste kaupade hinnad. Sigade jõudluskontrolli teenuse hind ei muutunud.

Täpsem info on EPJ kodulehel.

Sigade jõudluskontrolli tulemused 2015. aastal

Sigade jõudluskontrollis oli 31. detsembril 2015. a 23 seafarmi ja 9665 siga – emikud, nooremised, vanaemised ja farmikuldid. Omaette grupi jõudluskontrollis moodustavad Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) seemendusjaama kuldid ja nendega kokku oli sigu 9699. Sigade arv vähenes aastaga 33,3% ehk 4825 sea võrra, milles suur osa on nii seakasvatuse sektori jätkuval ebasoodsal majanduskeskkonnal kui ka sigade Aafrika katkul (SAK). Kaudselt võib öelda, et majanduslikel põhjustel (jaanuarist juuli lõpuni ja septembrist detsembri lõpuni) vähenes sigade arv 2691 ja SAK-i tõttu augustis 2134 sea võrra (tabel 1). Sigade arvu vähenemine on jätkunud ka käesoleval aastal.

Tabel 1. Jõudluskontrollialuste sigade arvu vähenemine

Kuupäev	Sigade arv
01.01.15	14490
31.07.15	12031
31.08.15*	9897
31.12.15	9665

* – SAK viies seafarmis 30.07.15–20.08.15

Seakasvatuse, sealhulgas jõudluskontrolli, lõpetas kümme farmi, millest viie farmi sead hukati nakatumise tõttu sigade Aafrika katku. Majanduslikel kaalutlustel lõpetasid seakasvatuse Laiuse POÜ, Kaavere Agro OÜ, AS Rey, Tartu Agro AS ja Tamme Kuivatid AS. Aasta jooksul alustas jõudluskontrolli kaks farmi – OÜ Oleg Grossi talu ja Päidla OÜ. Possu programmi ostis ka üks väike mahetalu, VM Agrar OÜ, kuid selle farmi emised poegimiseni ei jõudnudki.

2015. aasta kokkuvõtetes on kasutatud 22 farmi jõudlusandmeid. Jättes välja sigade ja farmide arvu järsu vähenemise, on tootmist jätkavate farmide keskmised jõudlusnäitajad vaatamata raskustele seakasvatuse sektoris eelnevate aastatega võrreldes veelgi paranenud ja seda nii viljakus- kui ka lihajõudlusnäitajate osas.

Jõudluskontrollialuseid karju oli kümnes maakonnas, kusjuures kuues maakonnas vaid üks ja viies maakonnas mitte ühtegi. Kõige rohkem farme (41%) ja jõudluskontrollialuseid sigu (39%) asub Lääne-Virumaal, järgnevad Saare ja Harju maakond. Keskmiselt oli karjas 420,2 põhikarja siga, jäädes farmiti vahemikku 100–1280 looma. Farmide vähesus ei võimalda kokkuvõtetes välja tuua baasaretus- ja aretusfarmide võrdlustulemusi, samuti lüheneb parimate farmide nimistu jõudluskontrolli aastaraamatus.

Põhikarja loomade valikul peaksid kõik lähtuma aretusprogrammi Marmorliha soovistest, mis näeb ette emistena kasutada puhtatõulisi eesti maatõugu (L) ja eesti suurt valget tõugu (Y) sigu ja esimese põlvkonna ristandemiseid (LxY, YxL). Emiste koguarvust oli aastavahetusel landrassi ja jorkširi puhtatõulisi emiseid 31,8%, esimese põlvkonna ristanded 50,6% ja muid ristandeid, teadmata või ebakorrekse põlvnemisega sigu 17,3% (tabel 2). Djuroki (D) ja pieträani (P) puhtatõuliste populatsioon moodustas vaid 0,3%. Puhtatõuliste L ja Y emiste ning nende omavaheliste esimese põlvkonna ristandemiste arv vähenes aastaga 3,3, samas aga muude ristandite ning teadmata tõuga emiste osatähtsus kasvas 3,2 protsendipunkti võrra.

Puhtatõulistest suurima populatsiooniga oli eesti maatõug (L), eesti suurt valget tõugu (Y) sigu oli ca poole vähem. Kultide tootmiseks peetavaid pieträani ja djuroki tõugu emiseid oli kokku 34, kusjuures djuroki tõugu emiseid kasvatav farm liitus jõudluskontrollisüsteemiga 2015. a lõpus.

Kultidena soovitab aretusprogramm kasutada puhtatõulisi D ja P või nende esimese põlvkonna ristandkulde. Lubatud on ka

Tabel 2. Emiste tõulise struktuuri võrdlus

Tõug	31.12.2014. a		31.12.2015. a	
	Emiste arv	Osakaal %	Emiste arv	Osakaal %
Landrass *	3359	23,5	2029	21,3
Jorkšir *	1516	10,5	1003	10,5
Ristand YxL*	4926	34,4	3019	31,6
Ristand LxY *	2479	17,3	1812	19,0
Ristandid, va LxY,YxL	1096	7,7	720	7,5
Tõug teadmata	921	6,4	931	9,8
Pieträän (kultide tootmiseks)	23	0,2	13	0,1
Djurok (kultide tootmiseks)	0	0	21	0,2
Kokku	14320	100,0	9548	100,0

* – aretusprogrammiga emisteks soovitatud tõud ja ristandid

DxL ristandkuldid. Aastavahetusel oli farmides 117 kultu, kellest 8,5% olid aretusprogrammiga mittesoovitatud põlvnemisega (YxL, LxYL, muu põlvnemisega).

Emiste viljakus, mis tähendab elusalt sündinud põrsaste arvu pesakonnas, on stabiilselt suurenenud 2005. aastast alates ja selle ajaga on pesakonnas juurde saadud 1,6 põrsast. EPJ andmetel sündis 2015. aastal emise pesakonnas keskmisena 12,2 elusat põrsast, mis 2014. aastaga võrreldes suurenes 0,2 põrsa võrra. Esmaspoegijate keskmine viljakus oli 11,1 ja korduvalt poeginutel 12,5. Ligikaudu 60% jõudluskontrollialustest farmidest sai keskmiseks viljakuseks 12 ja enam põrsast pesakonnas (tabel 3), alla 11 põrsa jäi tulemus 18%-l farmidest. Kokku sündis 2015. a pesakonnas 13,1 põrsast ja trend on sarnane viljakuse trendiga 2005. aastast alates.

Tabel 3. Parima viljakusega farmid 2015. a

Farmi nimi	Keskmine viljakus
Saimre Seakasvatuse Osaühing	14,2
Osaühing Hinno Seafarm	13,7
Osaühing Markilo	13,0
Osaühing Viru Mölder	13,0
Jampo Seakasvatuse OÜ	12,8
Ermo Sepa Talu	12,7
Haameri Talu	12,7
OÜ Triigi Seakasvatus	12,5
OÜ Pihlaka Farm	12,4
Osaühing Oss	12,3
OÜ Käro Agro	12,1
OÜ Vinimex	12,1
Osaühing Saare Peekon	12,0

Võrreldes muid tulemusi 2014. aastaga, on lisaks viljakusele enamusi näitajaid positiivse trendiga. Pesakonnas võõrutati keskmiselt 10,6 põrsast (+0,2), ümberindlejate osakaal oli 12,3% (-0,8), prakeeritud emistelt saadi keskmiselt 4,2 pesakonda (+0,3). Stabiilsed on näitajad esmasseemendus- ja esmaspoegimisvanuse, imetamisperioodi ja vabaperioodi pikkuse osas. Elusalt sündinud põrsastest hukkus 12,1%, mis ainukese näitajana on veidi halvenenud.

Aastaemise kohta sündis 2015. a kokku 29,6 põrsast ja nendest 27,6 elusalt. Tulemused on 2014. aastaga võrreldes paranenud vastavalt +1,2 ja +1,0 põrsa võrra. Keskmiselt poegis iga emis 2,3 korda ja aastaemise kohta võõrutati 24,7 põrsast (+1,4).

Tabel 4. Emiste keskmised jõudlusnäitajad 2015. aastal

Näitaja	2015
Esmaseemendusvanus (päeva)	247
Esmapoegimisvanus (päeva)	368
Pesakonnas sündinud põrsaid	13,1
neist elusalt	12,2
nooremiselt	11,1
vanaemiselt	12,5
Võõrutatud põrsaid pesakonnas	10,6
Imikpõrsa kadu (%)	12,1
Imetamisperiood (päeva)	28,4
Vabaperiood (päeva)	6,2
Ümberindlemisi (%)	12,3
Võõrutatud pesakondi emiste prakkeerimisel	4,2
Aastaemiselt saadud pesakondi	2,3
sündinud põrsaid	29,6
neist elusalt	27,6
võõrutati	24,7

Positiivsete viljakus- ja lihajõudlusnäitajate saamiseks ka järgnevatel aastatel peab omama teavet, milliste tõugude või ristanditega on see võimalik. Puhtatõuliste L ja Y emiste ja erinevate ristandemiste viljakusega seotud jõudlusnäitajate võrdlus on koondatud tabelitesse 5 ning liha- ja nuumajõudluse võrdlus tabelisse 6. Kõige viljakamad olid valgete tõugude esimese põlvkonna ristandemised (LxY, YxL), tagasiristatud emistega (LxYL, LxLY, YxLY, YxYL) on tulemused tagasihoidlikumad. Sama kehtib ka tabelis 6 väljatoodud lihajõudlusnäitajate kohta. Viljakuse, liha- ja nuumajõudlusnäitajate omaduste edetabeli tipus on jätkuvalt farmid, kus järgitakse aretusprogrammi soovitusi.

Viljakate ristandemiste saamiseks peavad lähtetõud olema head ja nende populatsioon ei tohi olla väga väike. Eesti maatõugu ja eesti suurt valget tõugu emiste viljakus 2015. a oli vastavalt 11,8 ja 12,0 elusat põrsast. Mõlema tõu viljakus on aastatega pidevalt suurenenud. Mitmeid aastaid olid viljakamad eesti maatõugu emised, kuid viimased kaks aastat on paremad olnud eesti suurt valget tõugu emised. Ka aastaemise kohta saadi eesti suurt valget tõugu emiste pesakondades 0,3 elusat põrsast rohkem kui eesti maatõugu emiste pesakondades. Djuroki või pieträani veresusega emiste tulemused tabelist puuduvad, sest nende arv on jäänud

Tabel 5. Keskmised jõudlusnäitajad tõugude lõikes

Emise tõug	Esp/psk	Vp/psk	Imikpõrsa kadu %	Elusaid põrsaid AE
L*	11,8	10,2	11,4	26,9
Y*	12,0	10,6	12,6	27,2
P**	10,5	10,3	5,8	24,8
LxY*	13,1	11,3	11,5	30,0
YxL*	12,4	10,6	12,9	28,6
LxLY	10,2	9,4	8,7	18,6
LxYL	11,8	10,3	15,3	24,0
YxLY	12,2	10,6	12,8	27,3
YxYL	11,5	10,0	12,4	26,7
Muu tõug	10,7	9,6	9,8	21,5

* – aretusprogrammiga emisteks soovitatud tõud ja ristandid;

** – kultide tootmiseks;

Esp/psk – elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas;

Vp/psk – võõrutatud põrsaste arv pesakonnas;

AE – aastaemise kohta.

Tabel 6. Liha- ja nuumajõudluse võrdlus testiantmetele järgi

Aasta	Testitud sea tõug	Arv	Seljapeki paksus mm	Lihasilma ø mm	Ööpäevane juurdekasv g
2015	L*	1117	10,2	64,6	575,0
	Y*	581	11,4	64,0	580,0
	LxY, YxL*	2363	10,9	64,6	587,0
	LxYL, YxLY	469	11,2	65,0	531,0

* – aretusprogrammiga emisteks soovitatud tõud ja ristandid

nii väikeseks, et tulemused ei ole usaldusväärsed.

Geneetilise hindamise tulemuste alusel kuulusid parimate liha- ja viljakusomadustega sead Saimre Seakasvatuse Osatühingule, kus hinnatud sigade keskmine jõudluse suhteline aretusväärtus oli 126,3 ja viljakuse aretusväärtus 117,3.

ETSAÜ vähendas proportsionaalselt emiste arvu vähenemisega aasta jooksul seemendusjaama kultide arvu 1/3 võrra. Mitmed head kuldid müüdi farmidesse, kus neid kasutatakse edasi emiste tiinestamiseks.

ETSAÜ konsulendid testisid 2015. a 4730 siga. Testitud sigade keskmised tulemused 100 kg juures olid järgmised:

- Ööpäevane juurdekasv sünnist 100 kg saavutamiseni 578,3 grammi ööpäevas,
- keskmine pekipaksus 10,0 mm,
- lihassilma läbimõõt 63,0 mm.

Jõudluse suhtelise aretusväärtuse hindamisel on suurima majandusliku osakaaluga näitajaks ööpäevane juurdekasv. Tabelis 7 on välja toodud parimad farmid sigade kasvukiiruse järgi, kusjuures ööpäevane juurdekasv on korrigeeritud 100 kg eluskaalule.

Tabel 7. Suurima ööpäevase juurdekasvuga farmid

Farm	Testitud sigade arv	Elusmass testimisel	Juurdekasv *
Jampo Seakasvatuse OÜ	172	104,0	649,7
Saimre Seakasvatuse OÜ	143	103,7	648,1
Pihlaka Farm OÜ	128	116,4	646,9
Markilo OÜ	59	108,6	606,7
Ermo Sepa Talu	113	105,0	605,6
Tamme Kuivatid AS	79	105,7	604,9
OÜ Pandivere SF	344	113,8	600,1
OÜ Vinimex	319	113,7	595,7
OÜ Triigi Seakasvatus	381	106,3	594,6
OÜ Viru Mölder	371	110,3	592,3

* – ööpäevane juurdekasv grammides 100 kg juures

Kokkuvõtteks saab seakasvatajaid ja aretajaid ainult kiita – tulemused on head ja tehtud töö tunnustust väärt.

Jõudu ja jaksu võitluses seakasvatuse säilimise eest Eestis!

Tekst: Külli Kersten
sigade jõudluskontrolli juht
Aasta kokkuvõtte: Liia Taaler
geneetilise hindamise spetsialist

Rekordlehmade tabel täieneb

Tartu Agro AS-i lehm Missy (reg nr EE12434572) püstitas 2. laktatsioonil uue 305-päevase laktatsiooni toodangu rekordi, lüpses 19 767 kg piima, ületades seni Ranna Farm OÜ lehma Meidi (reg nr EE12703159) nimel olnud rekordi 114 kg-ga. Eesti holsteini tõugu Missy näitas head tulemust juba esimesel laktatsioonil toodanguga 15 277 kg. Missy isa kannab nime Mr Minister. Rekordlehmade esikümnes on koos Missyga kokku neli Tartu Agro AS-i lehma.

Sel aastal on rekordlehmade esikümnesse lisandunud veel üks uustulnuk – neljandale kohale on tõusnud Sadala Piim OÜ lehm Reita (reg nr EE10016688), kes lüpsis viiendal laktatsioonil 19 164 kg.

Ülevaadet piimatoodangu rekorditest näeb Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i koostatud tabelis Rekordlehmad läbi aegade.

Muutused väliteenistuses

Aastavahetusel lahkus väliteenistusest üks jõudluskontrolli spetsialist. Uue töötaja palkamise asemel otsustati töö ümber korraldada ning seoses sellega muutusid ka mõne spetsialisti teeninduspiirkonnad. Pärnu- ja Harjumaa on jaotatud kahe spetsialisti vahel – Pärnumaa klientidega tegelevad Maila Kirs (Pärnumaa põhjapoolne osa) ja Saive Kase, Harjumaa klientidega Maila Kirs (Harju lääneosa) ja Ludmilla Aan (Harju idaosa). Saku kontoris võtab nüüd kliente vastu Maila Kirs, lisaks on tal vastuvõtupäevad Haapsalus ja Raplas. Saive Kase võtab kliente vastu Pärnu ja Viljandi kontoris. Järvamaa kliendid võttis üle Merle Lillik, kes ootab neid vastuvõtule Paide kontoris. Seoses ümberkorraldustega muutusid ka mõned vastuvõtuajad, uued ajad on Sõnumites märgitud rasvases kirjas, samuti on toodud EPJ kodulehel kontaktide all.

Muhedat

Ühel ilusal päeval astub talumehe õuele võõras ja tutvustab end: “Tere, ma olen riigiametnik ja tulin su maid ja loomi üle vaatama.” Talumees teeb oma toimetustesse pausi, vaatab korraks võõrast ja ütleb: “Tore on, ole lahke, ära ainult sinna maja taha karjamaale mine!”

Külalist talumehe selline suhtumine ärritab, ta rebib taskust ühe dokumendi ja teatab: “Lugu on nii, et siin on mu töötõend, mis kinnitab, et ma olen riigi poolt ametisse seatud ja mul on õigus käia seal, kus ma ise tahan!”

Talumees ainult noogutab selle peale ja jätkab oma tegemisi. Ühel hetkel hakkab karjamaalt valju hädakisa ja madinat kostma, seal käib äge võidujooks – hingeldav ametnik ees ja talumehe tonnine pull tihedalt kannul. Vaatab omanik seda lusti ja kui nõrkev linnamees ja pull kolmandalt ringilt tulevad, hõikab: “Näita talle oma töötõendit!”

Pärast pikka ja pimedat talveaega ootame kõik ikka kevadet. Ühel hommikul tööle tulles märkasime teadetetahvlil suurt ja värvilist lillede ja liblikatega ehitud plakatit, millel kirjas: “Ootame kevadet!”

Täna, läbi tuisu ja ööga tekkinud hangede tööle jõudes ja teadetetahvlist möödudes panime aga tähele, et keegi oli plakati teksti parandanud. Nüüd oli seal hoopis: “Unustage see kevad. Ootame suve!”

Aasta töötaja 2015

EPJ töötajad valisid endi keskest kolleegipreemia saaja ehk aasta töötaja 2015, kelleks sai IT-osakonna geneetilise hindamise spetsialist **Liia Taaler**. Töökaaslased tõid esile, et Liia on asendamatu spetsialist sigade geneetilisel hindamisel ja sigade jõudluskontrolli töös, lisaks annab ta olulise panuse JK Sõnumite kirjutamisel. Samuti aitab Liia korraldada ühisüritusi ja on üldse üks meeldiv kaaslane.

Tööjuubilarid

Uue aasta algul, 15. jaanuaril täitis väliteenistuse jõudluskontrolli spetsialistil **Saive Kasel 15** aastat jõudluskontrolli süsteemis. IT-osakonna andmebaasi administraatoril **Andrei Tšepelevitšil** täitus 5. veebruaril samuti **15** tööaastat. Andmetöötulososakonna klienditeenindajal **Eha Mäetagal** saab 1. märtsil jõudluskontrollis täis **35** tööaastat.

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontroll

www.epj.ee
epj@epj.ee

F. R. Kreutzwaldi 48a, 50094 Tartu

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru, Pärnu- ja Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7769

Labor

F. R. Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu	
Tel	738 7726
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Vastuvõtt maakonnakontorites

Harjumaa	Maila Kirs	Teaduse 2, Saku, Harju mk	tel 679 6419	gsm 509 4675	1. ja 3. T 9.00-15.00
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10 II korrus, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-14.00
Järvamaa	Merle Lillik	Pärnu 58 II korrus, Paide	tel 385 0286	gsm 516 7868	K 9.30-13.30
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Piira, Lääne-Viru mk	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Jaani 10 I korrus, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Saive Kase	Haapsalu mnt 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 524 0147	E 9.30-15.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17-202, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11 II korrus, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00

Uudised

Hea klient!

Taas on kätte jõudnud suvi ja ettevalmistused uueks „hooajaks“ alanud kõigil meie klientidel ja ka meil. Traditsioonilised kevadised piirkondlikud infokoosolekud on tänaseks läbi ja soovin EPJ nimel tänada kõiki osalejaid, kes meie tegemiste vastu huvi tundsid ning kohal olid. Eriline tänu neile, kes infopäevade raames toimunud farmikülastusi olid nõus võõrustama: Adavere Agro AS, Hiiumaa Agro OÜ, Rauni POÜ ning ETKÜ Kaunissaare kogumiskeskus.

Kätte on jõudnud ka periood, mil aretajad valivad kauneimaid loomi. Avapauk anti juba Maamessi ajal, kui toimus lihatõugu noorpullide võistlus ja võitjate hulgas oli lisaks ETKÜ noorpullidele (šarolee, limusiin) Vilsil OÜ (aberdiiin-angus), Tsura Talu OÜ (hereford) ja Piira Talu OÜ (simmental) noorpullid. Eesti ainuke piirkondlik vissivõistlus Saarte Viss on meie infolehe trükki mineku ajaks juba läbi ning ilusaimad vssid selgunud – Eesti maakarja kauneimaks lehmaks valiti Jaan Kiideri karjast pärit Putukas, Eesti holsteini tõugu kauneim lehm on Rauni POÜ karjast pärit Krõõt ja punast tõugu kauneim lehm on Kärla PÜ karjast Suva. Üleriigiline Viss 2016 toimus parasjagu meie infolehe trükkimise ajal.

Seakasvatavad arusaadavatel põhjustel ka sellel aastal oma loomadega farmidest välja ei tule, kuid ega nemadki käed rüpes ei istu – nad on seljad kokku pannud ja võtnud eesmärgiks omatoodetud liha Vastse-Kuuste lihatööstuse kaudu polettidele tuua.

Jõudu kõigile meie klientidele talvehooajaks valmistumisel!

Kaivo Ilves
Eesti Põllumajandusloomade
Jõudluskontrolli AS-i juhataja

Koolitus Lely lüpsiroboti- karjadele

EPJ korraldas 10. märtsil 2016 koostöös Linery OÜ ja Adavere Agro ASiga koolituse “Kontroll-lüps Lely lüpsirobotiga”, mille eesmärk oli parandada kontroll-lüpsi tegijate teadmisi, oskusi ja vilumust teooria ning praktiliste kogemuste abil, et saada usaldusväärsed andmed, vältida probleeme piimaproovide võtmisel ja andmete edastamisel. Koolitusel oli 22 osalejat farmidest, kus lehma lüpsitakse Lely lüpsirobotiga. Õppepäeval esinesid Viljar Soots Linery OÜst, Inge Rohtsalu Adavere Agro ASist ja Vaike Konga EPJ andmetöötuse osakonnast. Pärast teoreetilist osa vaadati kontroll-lüpsi tegemist Adavere Agro ASi robotlüpsifarmis.

Kuna kõigil osalejatel on töö käigus tekkinud erinevaid probleeme või küsimusi, oli võimalus küsimustele vastused saada ja kuulda, kuidas teistes farmides kontroll-lüps korraldatud on ning jagada oma kogemusi.

Loodame, et saadud soovitused on kasulikud ja kontroll-lüps sujub farmides tõrgeteta. Täname koostööpartnereid Linery OÜst ja võõrustajaid Adavere Agro ASist!

Lisateenuste tellimine Vissukesest

Piimaveisekasvatavad, kes edastavad kontroll-lüpsi tulemusi failiga või Vissukesest kaudu, saavad nüüd lisateenuste (tiinuse test, Mastiit 4, Mastiit 16) tellimisel kasutada Vissukest, mis lihtsustab nende tellimist robotlüpsil ja karjades, kus kasutatakse palju piimaproovikaste.

Teenust saab tellida loomapidaja, kes siseneb EPJ veebirakendustesse ID-kaardi või mobiil-IDga. Tellimiskeskonna leiab Vissukesest avalehelt nupu “Lisateenuste tellimine” alt, seal saab valida soovitud teenuse ja loomad, kelle piimast lisateenuse analüüsi soovitakse. Proovipudeleid farmis ribakoodiga ei märgistata, pudelid leitakse laboris üles kontroll-lüpsi andmete abil, mis loomapidaja on EPJ andmebaasi edastanud.

Täpsem info on meie kodulehel.

Põhjamaade jõudluskontrolli- organisatsioonide koosolek

Aprillis toimus Eestis järjekordne Põhjamaade jõudluskontrolli-organisatsioonide kohtumine. Seekord olid kohal Soome, Rootsi, Taani ja Norra, puudus vaid möödunud aastal liitunud Island. Kohtumine algas Väätša Agro ASile kuuluva Lõõla suurfarmi külastusega. Osalistele jättis külastus ja sealne farmimajandus suurepärase mulje. Väätšal kohtuti ka DeLavalil esindajaga, et ühiselt arutada jõudluskontrolli ja farmitehnoloogia arenguid.

Teisel päeval andis iga maa esindaja ülevaate riigis toimuvast. Kõige suuremad muudatused toimuvad jätkuvalt Soomes, kes kaasajastab oma jõudluskontrolli süsteemi, et tagada andmete parem kvaliteet. Taanis on päevakorral kontroll-lüpsi tehnilise poole uuendamine ja taanlased otsivad uusi lahendusi ribakoodistatud proovipudelitele ja farmis kasutatavale pihuarvutile. Rootsis ja Norras põhimõttelisi uuendusi ei ole.

Kõne all olid ka teised teemad – loomapidajatele osutatavad lisateenused, mida pakume meiega oma klientidele (mastiiditekitajate määramine, tiinuse test), proovipudelite kvaliteet ja kontroll-lüps lüpsirobotiga farmis.

Järgmine kohtumine toimub 2017. aasta aprillis Islandil.

Uus teenus – Mastiit 4

Märtsikuust alates pakub EPJ karjadele, kus mastiiditõrjel keskendutakse probleemsematele tekitajatele, võimalust kasutada teenuse Mastiit 16 asemel või selle kõrval ka teenust Mastiit 4.

Mastiit 4 abil on võimalik tuvastada nelja mastiiditekitaja – *Staphylococcus aureus*’e, *Streptococcus agalactiae*, *Mycoplasma bovis*’e ja *Streptococcus uberis*’e esinemist piimas.

Mastiit 4 puhul kasutatakse usaldusväärset ja täpset PCR-tehnoloogiat ning Taani firma DNA Diagnostic A/S analüüsikomplekte.

Lähemalt vaadake meie kodulehelt: Piimaveised – Lisateenused – Mastiit 4.

Sigade testimine hoogsas languses

Sigade testimine on viimastel aastatel kiiresti vähenenud. Kui 2012. a testiti 8467 siga kahekümne kaheksas farmis, siis 2015. a testiti 4730 siga kahekümne kahes farmis. 2015. a testitud sigadest olid 1,8% kuldid ja 98,2% emised. Emistest on 2016. a juuni seisuga jõudnud esimese seemenduseni 86% ja esimese poegimiseni 71%. Testitud kultidest jõudis esimese paarituseni/seemenduseni 85%. Võrdluseks 2012. a, kus testitud sigadest moodustasid 2,5% kuldid ja 97,5% emised. 2012 a. karjatestil hinnatud emistest seemendati 89%, poegis 84% ning 86% noorkultidest kasutati vähemalt korra seemendamisel.

Kui 2012. a viis testimisi läbi kolm ETSAÜ atesteeritud konsulenti, siis 2015. a oktoobrist alates testib sigu üks konsulent. SAK ja majanduslikud raskused on vähendanud drastiliselt nii sigade arvu kui ka suurendanud testimata sigade osakaalu (tabel 1). Testimata nooremiste osakaal hakkas suurenema juba 2014. a ning 2015. aasta lõpus oli see juba 18%.

Neljas karjas ei olnud 2015. a ühtegi testitud nooremist ning neist kahes karjas ei olnud testitud vanaemiseid ka 2014. aastal (2016. a lõpetas üks sellistest farmidest jõudluskontrolli). 2015. a alates on sagenenud testimata Eesti päritolu kultide kasutamine. 2016. a on kahes farmis kõik karjasolevad kuldid testimata, samuti on vähenenud teistes karjades olevate kultide testimine. 2016. aasta mai lõpu seisuga on karjades kokku 12,6% testimata noor- ja vanaemist ja 13,5% noor- ja vanakulti, kes on sündinud Eesti farmides. Testimata kulte ja emiseid karja valides suureneb tõenäosus, et valitute hulka satub järjest enam tagasihoidliku lihajõudlusega või lausa pekiseid sigu. Kui liha kvaliteet on käest ära, siis selle taastamine nõuab põhjalikku analüüsi, ranget valikut ja lisainvesteeringut uute aretusloomade ostuks, mis kokkuvõtteks on kallim kui testimismahude taset hoida. Testimata sigade osakaalu suurenemine karjades tähendab, et kultide lihajõudlust hinnatakse järjest väiksemate andmemahude põhjal, see aga mõjutab otseselt kultide lihajõudluse aretusväärtuse usaldusväärsust. Kui kuldi prognoositav aretusväärsus pole andmete vähesuse tõttu usaldusväärne, pole see ühegi aretaja huvides ei seemendusjaama ega ka omakarjakulte silmas pidades.

Sigade testimisel Piglog-105ga on heaks tavaks testida sigu ca 100 kg raskustena, sest see tagab andmete 100 kg-le korrigeerimise usaldusväärsuse. Viimasel kolmel aastal on üle 115 kg raskuste sigade osakaal püsinud 28% juures, kuid

Tabel 1. Testimata sigade % karjas aasta lõpu seisuga

Aasta	Nooremis	Vanaemis	Noorkult	Vanakult
2012	4	6	0	6
2013	2	6	0	5
2014	6	7	0	6
2015	18	11	10	10
2016*	15	10	12	12

* – 31. mai 2016 seisuga

2016. a on see tõusnud lausa 61%-ni testitud sigadest. Ühe konsulendi kasutamise ning taudiennetusmeetmete tõttu on ülekaaluliste sigade testimine saanud pigem normiks kui erandiks. Ülekaaluliste sigade andmete korrigeerimisel saadud andmed on sellest tulenevalt 2016. aastal mõnevõrra moonutatud, seda eriti juurdekasvu, aga ka pekipakse puhul. 2016. aastal on 15st sigu testinud farmist seitsmel keskmine testimismass üle 115 kg, kusjuures farmide keskmiseks on 119 kg. Keskmine testimisvanus farmiti on vahemikus 150–221 päeva, farmide keskmine on 189 päeva. Korrigeeritud juurdekasv aga on 563 g/ööpäevas, seljapeki paksus 9,7 mm ning lihassilma läbimõõt 63,6 mm.

2015. a oli 100 kg-le korrigeeritud andmete põhjal lihassilm 63 mm, ööpäevane juurdekasv 578 g ja seljapeki paksus 10 mm. Valgete tõugude geneetilise hindamise mudelis on suurima ökonoomilise kaaluga ööpäevane juurdekasv.

Tabel 2. 2015. aasta parima juurdekasvuga farmide edetabel

Testfarm	Testimise vanus	Testimismass	Juurdekasv 100 kg (g/ööp)	Seljapeki paksus 100 kg (mm)	Lihassilm 100 kg (mm)	T-indeks
Jampo Seakasvatuse OÜ	156,6	104,0	649,7	10,8	64,0	106,0
Saimre Seakasvatuse OÜ	156,7	103,7	648,1	9,5	65,4	109,7
Pihlaka Farm OÜ	164,5	116,4	646,9	9,6	65,4	111,2
Markilo OÜ	170,2	108,6	606,7	9,4	62,8	109,4
Ermo Sepa Talu	168,2	105,0	605,6	11,5	65,1	104,2
Tamme Kuivatid AS	169,1	105,7	604,9	11,5	62,7	104,3
OÜ Pandivere SF	174,9	113,8	600,1	10,2	64,2	109,0
OÜ Vinimex	176,1	113,7	595,7	10,0	63,9	109,3
OÜ Triigi Seakasvatus	173,1	106,3	594,6	10,9	62,9	105,7
OÜ Viru Mölder	175,0	110,3	592,3	9,5	62,7	109,4

Kahekümne kahest farmist 13 farmis oli keskmine korrigeeritud juurdekasv sigadel suurem kui 578g/ööpäevas (Eesti keskmine). Kümme suurima keskmise ööpäevase juurdekasvuga seafarmi on kuvatud tabelis 2.

Sigade testimine on oluline lihaomaduste aretuse suunamisel, et suudetaks toota liha lähtudes kodumaise tarbija eelistustest. Turul, kus pakkumine on suurem kui tarbimine, on oluline püsida konkurentsivõimeline ning kvaliteedis järele anda ei saa, testimata põhikarja emistega kvaliteeti tagada ei saa. Soovitame võimalusel hoida testimiste taset karjas, et lihajõudluse aretus karjas oleks korras.

Liia Taaler

IT-osakonna geneetilise hindamise spetsialist

Possu täiendused

Nüüdsest on võimalik Possu programmis kustutada ekslikult sisestatud sea põlvnemisandmeid. Kui lisaks põlvnemisele on sisestatud veel muid kirjeid, nt karjatuleku kuupäev, tuleb see kõige enne kustutada.

Teine väike täiendus puudutab võõrutuste tööplaani, kuhu lisati emise isa ja emaisa nimi ja number. Kes seda infot ei vaja, saab need veerud tööplaanis elimineerida.

Eesti Tõusigade Aretusühistu Seemendusjaamal täitub 20 tegutsemisaastat

Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) Seemendusjaam Vasulas rajati aastal 1996. Praeguseks on seemendusjaam tegutsenud järjepidevalt 20 aastat. Kui algusaastatel oli jaama 44 kohaga laudas 14 kultu, siis aastal 2008 tingis suurenenud nõudlus kvaliteetse kuldisperma järgi vajaduse seemendusjaama juurdeehituseks. Nii oligi perioode, kus laudas olid täidetud kõik 74 kuldi kohta.

Seakasvatavate jaoks keeruline olukord, mille tekitasid nii majandustingimuste muutumine kui ka sigade Aafrika katku jõudmine Eestisse, põhjustas farmide sulgemise ja ka tootmise vähendamise. Kõik see mõjutab ka seemendusjaama. Kui 2014. a müüdi jaamast 51 482 doosi seaspermat, siis 2015. a oli müük 42 718 doosi.

Seisuga 1. juuni 2016 on seemendusjaamas 36 kultu. Neist 6 eesti suurt valget tõugu e jorkširi (Y), 8 maatõugu e landrassi (L), 3 pieträani (P), 12 djuroki (D) ning 7 ristandkultu (DxL ja DxP).

Kuldid valitakse koostöös aretusspetsialisti, seemendusjaama peaspetsialisti ja farmide vahel. Jaama toodavad kuldid pärinevad tunnustatud baasaretusfarmidest, mis vastavad kõrgele aretuse tasemele ja nõutavatele veterinaaringimustele. Praegu on selliseid baasaretusfarme Eestis vaid üks – Pihlaka Farm OÜ. Elusloomi imporditakse ka väljastpoolt Eestit, tunnustatud aretuskarjadest. Näiteks 2015. a tuli seemendusjaama sellistest karjadest 19 kultu, nende seas djuroki, jorkširi ja landrassi tõugu kuldid. Eesti baasaretusfarmist jõudis seemendusjaama 2015. a 17 kultu. Väljastpoolt Eestit jaama tulevatele loomadele on ka Veterinaar- ja Toiduameti poolne täiendav ja tugevdatud kontroll. Keskmiselt tuleb kult jaama 6-kuuselt ja on jaamas 1,5 aastat (1,5 a 2014. a ja 1,7 a 2015. a). Landrassi ja jorkširi tõugu kultu kasutatakse lühemat aega, teisi puhtatõulisi ja ristandkulte kauem. Kultide valiku kriteeriumiks on looma välimik ning jõudlusnäitajad. Vähemalt kaks korda aastas käib aretusspetsialist seemendusjaamas olevaid kultu kohapeal hindamas. Hinnatakse kuldi välimikku ja arengut ning ka järglasi, samuti loomade tervist. Tingimustele mittevastavad loomad prakeeritakse.

Kõik seemendusjaama tulevad kuldid läbivad vähemalt 30-päevase karantiiniperioodi. Karantiinilaut asub seemendusjaamast 10 km eemal ja mahutab korraga kuni 8 looma ning vastab kõigile Veterinaar- ja Toiduameti kehtestatud nõuetele.

Seemendusjaamas on tööl 3 täiskohaga ning 1 osakoormusega töötaja, lisaks lepinguline karantiinilauda pidaja.

Novembrist 2009 kasutatakse sperma analüüsimiseks elektroonilist süsteemi SpermVision – spetsiaalset arvutiprogrammi, mis võimaldab iga ejakulaadi analüüsimist, spermide liikuvuse, elujõulisuse ja anomaaliade hindamist ning vastavalt tihedusele ja liikuvusele õige lahjendusastme määramist. Ejakulaatide tihedus on väga erinev, aga ühes doosis peab sperme olema 2,5–3 miljardit ja vastava programmi kasutamine tagab piisava arvu sperme seemendamiseks. Kogu info salvestatakse programmi ning see võimaldab igal ajal info järelkontrolli. Seemendusjaam kontrollib igat väljasaadetud spermat kolmel järjestikusel päeval ning vajadusel ka neljandal päeval.

Jaamast väljastatavas spermas peab viljastusvõimeliste spermide hulk olema vähemalt 60%, keskmiselt on see näitaja 85–90%. Sperma kvaliteeti saavad ETSAÜ liikmed jälgida ETSAÜ või EPJ kodulehelt <http://estpig.ee/?SEEMENDUS/Sperma-kvaliteet> või <https://www.jkkeskus.ee/jkk/sead/possu-portaal/sperma-kvaliteet.html>. Andmeid uuendatakse esmaspäevast neljapäevani hiljemalt kl 10. Uue kuldi spermat ei saadeta välja enne, kui sperma kvaliteeti ja säilivust on hinnatud vähemalt kahel korral ning see vastab nõuetele.

Joonis 1. Sperma kvaliteedi hindamise näidis

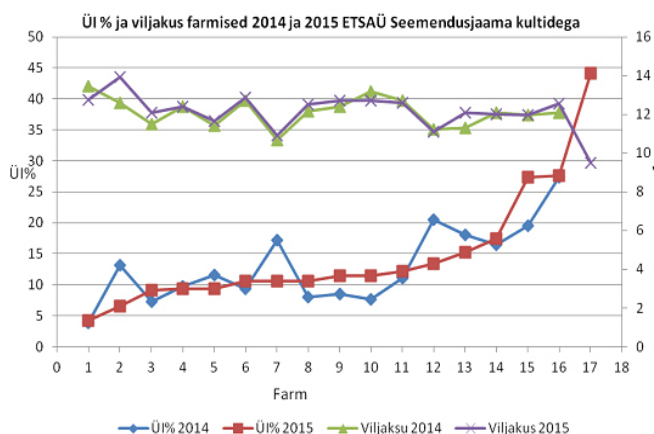
Sperma kvaliteedi kontroll Päringu alustamiseks peab olema etteantud sperma kogumise kuupäev. NB! Kuupäeva formaat peab olema PP-KK-AAAA (01-01-2010) või kogumiskuupäev 19.06.2016 PP.KK.AAAA (01.01.2010).
Formaat Tavaline Näita

KULT_NIMI	TOUG	KOGUMISKUUPAEV	LIIKUVUS	L24H	L48H	L72H	L96H
257887 GREPA	D	19.06.2016	96	86	85	84	
4021 PACO	DxL	19.06.2016	92	90	93	92	
3525 VETTEL	DxP	19.06.2016	94	95	93	94	
253857 AKUTT	L	19.06.2016	90	96	93	94	
3822 SONIC	P	19.06.2016	94	95	98	94	
3401 CHARI	P	19.06.2016	96	90	95	92	
853670 KIMULI	Y	19.06.2016	96	94	97	94	

Töö seemendusjaamas on korraldatud nii, et ETSAÜ liikmed saaksid vajadusel pühapäevast neljapäevani kell 8–15 kätte kohapealt värske sperma. Lisaks on nädalas 3 autoringi: pühapäevane ring hõlmab Saaremaad, esmaspäevane enamuse Mandri-Eestist ning teisipäevane Lõuna-Eestit. Sperma transportimise auto on vastava külmikuga, mis tagab spermale kogu sõidu vältel ühtlase temperatuuri 17°C (±2°C). Lisaks kasutame sperma saatmiseks ka Cargobus OÜ teenust. Klientide paremaks teenindamiseks ning nende vajaduste rahuldamiseks on hea, kui tellimus esitatakse vähemalt 24 h ette. Tellimust on võimalik esitada internetis <http://www.estpig.ee/?TEENUS/Sperma-tellimine> või jaama telefonil 735 2198.

Kultide prakeerimisel on oluliseks näitajaks seemendustulemused. Seemendustulemusi (ümberindluse protsent ning elusalt sündinud põrsaste arv) jälgitakse seemendusjaamas pidevalt. Analüüsi aluseks on ETSAÜ liikmete Possu programmi sisestatud andmed. Seega on andmete õigsuse seisukohalt väga oluline, et farmid täidaksid programmi korrektselt ja uuendaksid andmeid regulaarselt (vähemalt kord kuus). Andmete uuendamine tähendab, et farmi Possust edastatakse andmed EPJ jõudluskontrolli andmebaasi, mille kaudu seemendusjaama spetsialist saab analüüsimiseks vajalikud andmed.

Joonis 2. Ümberindlus ja viljakus farmide lõikes

Graafikult on näha farmide ümberindluse protsent (Ü%) ning viljakus 2014. ja 2015. aastal seemendusjaama kultidega. 2014. aasta keskmine ümberindluse protsent oli 13,1% (kõige väiksema ümberindlusega farmis 3,9% ja suurima ümberindlusega farmis 27,3%), 2015. a oli vastav arv 14,7% (väikseim ümberindluse protsent 4,2% ja suurim 44,1%).

Jaanika Kreela
ETSAÜ Seemendusjaama laborant

Salasõnad, kasutajad ja sisselogimine

Meie IT-osakonna üheks tööks on saanud klientide lukustatud kasutajakontode avamine. Selle üheks põhjusteks on salasõna aegumine juhul, kui kasutaja ei ole sisenenud kuue kuu jooksul EPJ rakendustesse. Teine ja rohkem probleeme põhjustav on vale salasõna sisestamine. Kui kasutaja vahetab salasõna uue vastu ja ei mäleta seda enam täpselt ning sisestab enda arvates õiget salasõna, siis peale kümnendat vale salasõna sisestamist lukustatakse kasutajakonto. Juhime siinkohal EPJ rakenduste kasutajate tähelepanu asjaolule, et salasõna sisestamisel suur- ja väiketähed ei ole samaväärsed ehk näiteks „A“ ja „a“ ei ole samaväärsed.

Peale salasõna vahetust võib kasutajakonto lukustamist põhjustada ka veebilehitseja, juhul kui kasutatakse automaatset sisselogimist ja veebilehitsejas ei ole salasõna uuendatud. IT-osakond ei soovita ei EPJ ega ka muudes veebirakendustes (internetipank, meilikontod jne) kasutada automaatset sisselogimist.

Kolmas põhjus on see, kui ettevõttes kasutavad sama kasutajanime erinevad kasutajad ja keegi neist vahetab salasõna ära ning ei informeeris sellest teisi ettevõtte töötajaid. Sageli on ettevõttes kasutusel mitu arvutit ja kui mõnda veebilehitsejasse on salvestatud vana salasõna, on tulemuseks suurem segadus, mille käigus meie IT-osakonnal tuleb korduvalt avada lukustunud kasutajakontot ja vahetada salasõna. Tegemist ei ole sugugi harvaesineva või ühekordse juhtumiga. Siinkohal juhime tähelepanu, et EPJ klientidele ei ole kasutajate hulk piiratud. Ettevõtte võib teha kõigile, kes igapäevatoos kasutavad meie rakendusi, oma kasutajakonto ja nende kasutajate juurdepääsuõigused võivad olla erinevad. Uue kasutaja lisamiseks tuleb pöörduda andmetöötuse osakonna juhataja poole.

IT-osakond soovitus on probleemide

vältimiseks kasutada sisselogimisel ID-kaardi või mobiil-ID abi.

Meie meeldetuletused ja soovitus:

- Salasõna kehtivusperiood on 180 päeva (6 kuud), kasutajat teavitatakse, kui aegumiseni on jäänud 7 päeva.
- Kasutajakonto lukustub, kui vale salasõna on sisestatud 10 korda.
- Possu portaali kasutajad saavad salasõna aegumise kohta infot nii Possu programmist kui ka sisenedes läbi meie kodulehekülje.
- Ärge kasutage automaatset sisselogimist!
- Igal kasutajal olgu oma kasutajanimi ja salasõna.
- Võimalusel kasutage ID-kaarti või mobiil-IDd.

Indrek Kanep
IT-osakonna tehnilise teeninduse juht
Inno Maasikas
andmetöötuse osakonna juhataja

Vissi konkursid 2016

EPJ autasustab ka sel aastal Vissi konkursside võitjaid, auhind on teatud summa eest teenuseid Mastiit 4/16 ja/või tiinuse test. Meie auhinnad Saarte Vissil läksid seekord mõlemad Kõljala POÜ-le, kelle lehmad said I koha esmaspoeginute klassis nii holsteini kui punase tõu esindajate seas.

1. juulil toimunud Viss 2016 konkursil said EPJ auhinnad esmaspoeginute klassis holsteini ja punase tõu I–III koha võitjad. Palju õnne võitjatele!

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud maapiirkondadesse

Tööjuubilarid

Kevad oli EPJs rikas tööjuubelite poolest: aprillis sai IT-osakonna tehnilise teeninduse juhli **Indrek Kanepil** täis 10 tööaastat. Labori analüütik **Oles Hagel** tähistas mais 40. tööaasta möödumist jõudluskontrolli süsteemis. Juuni esimesel päeval saime õnne soovida analüütik **Veera Püttseppale**, kel täitus 35 aastat tööle asumisest laborisse.

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontroll

www.epj.ee
epj@epj.ee

F. R. Kreutzwaldi 48a, 50094 Tartu

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru, Pärnu- ja Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7769

Labor

F. R. Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu	
Tel	738 7726
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Vastuvõtt maakonnakontorites

Harjumaa	Maila Kirs	Teaduse 2, Saku, Harju mk	tel 679 6419	gsm 509 4675	1. ja 3. T 9.00-15.00
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10 II korrus, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-14.00
Järvamaa	Merle Lillik	Pärnu 58 II korrus, Paide	tel 385 0286	gsm 516 7868	K 9.30-13.30
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Piira, Lääne-Viru mk	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Jaani 10 I korrus, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Saive Kase	Haapsalu mnt 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 524 0147	E 9.30-15.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17-202, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11 II korrus, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00

Uudised

Hea klient!

Aasta on taas kord jõudmas lõpusirgele, mis paneb paljusid mõtlema vahetevahetete tegemisele. Väga palju on räägitud meie piimanduse ja seakasvatuse raskest olukorrast ning arvan, et keeruline olukord ei ole jäänud märkamatuks enam kellelegi. Neil kahel valdkonnal on ka väga oluline roll Eesti Põllumajandus-loomade Jõudluskontrolli AS-i majandustegevuses. Paraku on see viinud meid olukorda, kus olime sunnitud oma tegevuse üle vaatama ning nii jõudsimme Harjumaa kontori sulgemise otsuseni, mis teiselt poolt sunnib meid täna ja kindlasti ka tulevikus pöörama rohkem tähelepanu meie e-teenustele ning kohapealsele klientide teenindusele. Ilmselt on mõnedki meie kliendid märganud, et oleme viimastel kuudel olnud ka aktiivsemad tasumata arveid meenutama. Loomulikult mõistame olukorda, milles meie kliendid tegutsevad ja oleme igati avatud lahenduste otsimisele, kuid paraku peame kindlustama, et meie tegevus oleks jätkusuutlik täna ja tulevikus.

Kui vahepeal muutusid uudised põllumajanduse olukorrast üsna tumedavärviliseks, siis Aasta Põllumehe konkurs on kindlasti ettevõtmine, mis toob esile meie põllumajanduse edulood ning mul on hea meel õnnitleda Aasta Põllumeest 2016, piimatootja AS-i Pajusi ABF juhti Lembit Paali. Hea meel oli näha, et ka sigade jõudluskontrolli tegija, Ave Haamer, sai auhinna – Maalehe veebilugejad nimetasid ta rahvapõllumeheks. Meie kauaaegne koostööpartner, Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu juhataja Tanel Bulitko pälvis missioonipreemia.

Soovin jõudu kõigile meie klientidele, kes saavad kindlasti positiivsust viimase aja uudistest nõudluse ning tootjahindade teatavast suurenemisest!

Kaivo Ilves
Eesti Põllumajandusloomade
Jõudluskontrolli AS-i juhataja

Pakid saadetakse nüüd ilma rahakaardita

EPJ lepingulised kliendid, kes on teenuste ja kaupade eest korrektselt tasunud, saavad kõrvamärkide ja saatmiskulude eest maksta pakis oleva arve või meilile saadetud arve alusel. Teised kõrvamärgistjad on siiani kõrvamärkide maksumuse ja paki saatmiskulud tasunud ettemaksuarvega või saadetise kättesaamisel pakiga kaasas olnud rahakaardi alusel. Postiasutuses maksis paki saaja lisaks rahakaardil olevale summale rahakaardi teenustasu Omnivale (teenustasu suurus sõltub rahakaardil olevast summast, kuid on kuni 35-euroste saadetiste puhul 2,60 eurot, üle 35-euroste saadetiste puhul lisandub teenustasule veel 4% rahakaardil olevast summast).

Alates 23. oktoobrist 2016 Omniva enam pakside lunatasa vahendamiseks rahakaardi teenust ei paku. Rahakaardi välja ei trükita, kuid tasu suurus ei muutu ja kõik summad (kõrvamärkide maksumus, saatmiskulu ja Omniva rahakaardi teenustasu) on nüüd toodud EPJ arvel ning klient maksab selle ühe summamana paki kättesaamisel postiasutuses. Summa kantakse EPJ arvele, EPJ tasub omakorda Omnivale rahakaardi teenustasu ja saatmiskulu.

Kuna standardpaki puhul (millega siiani suur osa kõrvamärke saadetakse) on eeltoodust nähtuvalt Omniva teenustasud küllalt suured, soovime nendel klientidel, kes soovivad kõrvamärkide ja saatmise eest tasuda postiasutuses, kasutada teenust *Pakk väljastuspunkti*. Selle puhul on lunatasa teenus 1% summast, kuid mitte vähem kui 1,30 eurot.

Sulgesime Harjumaa kontori

Külastajate vähesuse tõttu otsustas EPJ sulgeda Harjumaal Sakus asuva esinduse alates 1. oktoobrist 2016.

Harjumaa jõudluskontrolli kliente jäävad endiselt teenindama Maila Kirs, tel 509 4675 ja Ludmilla Aan, tel 516 7816. Maila Kirs teenindab Harjumaa läänepoolseid valdu, Ludmilla Aan on meie jõudluskontrolli spetsialist Rae, Viimsi, Jõelähtme, Raasiku, Anija ja Kuusalu vallas. Kõrvamärke saab tellida Postipoisist või EPJ Tartu peamajast (tel 738 7762, 526 3529, myyk@epj.ee).

Teenus Pakk väljastuspunkti

EPJ kliendid said kõrvamärke ja teisi EPJ kaupu käesoleva ajani tellida pakiautomaati või elukohajärgsesse postiasutusse. Nüüd on saadetist võimalik tellida ka endale sobivasse Omniva postiasutusse ehk väljastuspunkti (töökohale lähim, logistiliselt parem kui aadressijärgne postiasutus jne). Omniva postiasutuste asukohad leiab Omniva kodulehelt.

Sobiva väljastuspunkti saab kõrvamärkide tellimisel määrata ära meie IT-rakenduses Postipoiss. Samuti saab väljastuspunkti teada anda kõrvamärkide tellimisel e-kirjaga või telefoni teel. Teenuse tellimisel on kindlasti vajalik registreerida mobiiltelefoni number, millele saadetakse teade paki väljastuspunkti saabumisest. Asendumärkide tellimisel PRIA kaudu soovime teatada sobiv Omniva postiasutus ja mobiiltelefoninumber meilile myyk@epj.ee või telefonil 738 7762, 526 3529.

Teenust *Pakk väljastuspunkti* saab kasutada ka saadetise tellimisel elukohajärgsesse postiasutusse. Soovime seda teenust kasutada nendel, kes kõrvamärkide ning saatmise eest tasuvad postiasutuses, kuna selle teenuse kasutamisel on lunatasa väiksem kui standardpaki puhul.

Tartus nüüd kaardimakse võimalus

EPJ peamajas Tartus on nüüd võimalik tasuda kõrvamärkide ja muude EPJ pakutatavate kaupade ning teenuste eest kaardimaksega.

EPJ rendib ruume Tartus

EPJ rendib välja erinevas suuruses kontoriruumi oma peamajas Tartus aadressil Kreutzwaldi 48a.

Olemas on valveteenus, soovi korral saab tellida koristusteenuse; lisaks on üldkasutatavate ruumide kasutamise võimalus (köök, WC).

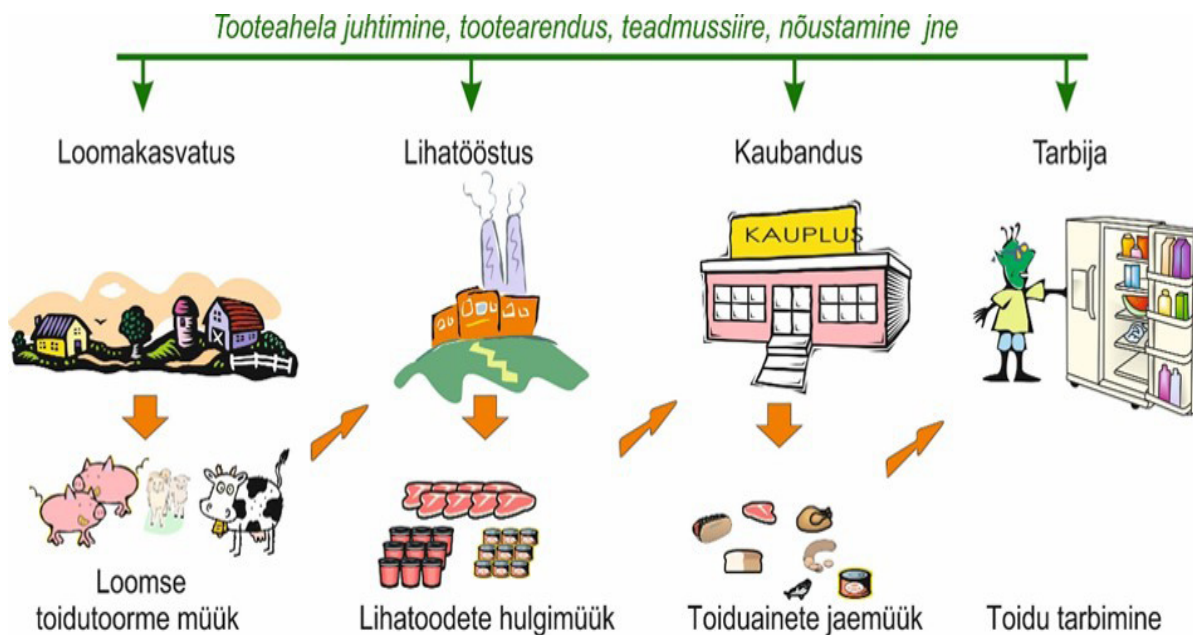
Lisainfot saab telefonil 738 7700 või e-kirjaga epj@epj.ee.

Toidu tooteahelast ja MTÜ Lihaklaster tegevusprogrammist

Toiduvaldkonnas on väga oluline arvestada kogu toidutootmise ahelaga. Toidu tooteahel koosneb neljast põhiosast, mille moodustavad toorme tootmine (loomakasvatus, teraviljakasvatus jne), toorme töötlemine (toiduainetööstus), kaubandus ja tarbimine (joonis 1). Ahela osad on omavahel tihedalt seotud nii majanduslikkuse tagamiseks kui ka toiduohutuses vajaliku jälgitavuse kindlustamiseks.

Toidu tooteahela esimeses lülis toimub loomse päritoluga

Joonis 1. Loomapõhise lihalõikuse seiresüsteemi kasutusvaldkonnad

toorme (sead, veised, linnud, kalad jne) tootmine. Selles lülis on kesksel kohal loomakasvatus, mille väljundiks on näiteks elussead, mis pole tegelikult veel toit, vaid toidutoore ehk see, millest toiduaineid ja toitu tehakse. Tooteahela järgmiseks lülis on toorme töötlemine lihatööstustes, mille käigus see väärindatakse erinevateks lihatoodeteks tööstuslike tehnoloogiate abil. Seejuures antakse toormele just töötlemise kaudu lisaväärtus, mis sageli ületab kordades toorme enda maksumuse. Oluline on ka turundus, kuid määrava tähtsusega on tarbija. Tema annab kogu tooteahelale oma hinnangu ning kannab tegelikult ka kõik tooteahela ülalpidamise seotud kulud.

Liha tootmisel ja töötlemisel praeguses olukorras tuleks parandada tootjate ja töötajate vahelist koostööd, efektiivsemalt väärindada tooret ning mitmekesistada tooteportfelli. Nende ülesannete eduka lahendamise võtmeks on liha tooteahela adekvaatse andmestiku olemasolu, selle analüüs ja vastava andmevahetuse kindlustamine ahela lülide vahel. Seni puuduvad või on puudulikud **loomapõhised seiresüsteemid ja andmebaasid** lihalõikussaaduste ja loomsete kõrvalsaaduste kohta. Eeltoodu rakendamine on vajalik lihatootjatele õiglase tasu maksmisel lihalõikussaaduste koguste ja nende kvaliteedi põhjal, tooteportfelli arendamisel ja lihasaaduste väljatulekute prognoosimisel. Samuti võimaldaks selline seiresüsteem ja andmebaas parandada lihaloomade tõuaretust, loomsete kõrvalsaaduste täiuslikumat väärindamist ja vähendada ökoloogilist jalajälge. MTÜ Eesti

Lihaklaster on loodud nimetatud temaatikaga tegelemiseks.

Lihaklasteri põhieesmärkideks on tootjate ja töötajate koostöö edendamine liha tooteahelas uuenduslike lahenduste juurutamise kaudu, mis võimaldavad liha- ja lihasaaduste seiret, parandada nende kvaliteeti ning suurendada majanduslikku efektiivsust. Sellest tulenevalt:

- Suureneb sidusus liha tooteahelas (mh koostöö, tootjate ja töötajate vahel, tasustus muutub õiglasemaks jne)

- Tekib *online*-ülevaade ning andmebaasid lihatoodetest ja nende kõrvalsaadustest

- Väärindatakse lihatooret täiuslikumalt, väheneb utiliseeritavate kõrvalsaaduste osakaal ja paraneb ökoloogiline jalajalg

- Paranevad loomade tõuaretuse võimalused, lihatoodete kvaliteet ning lihasektori ekspordivõimekus

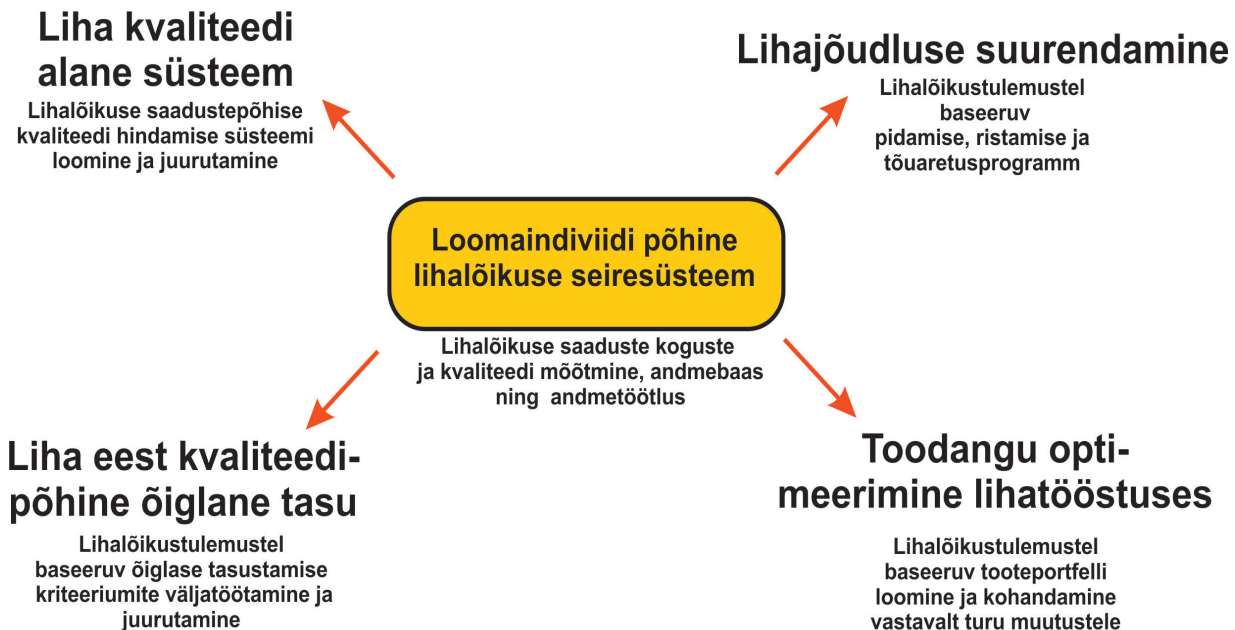
Liha tooteahela ettevõtete (tootjate ja töötajate) integreerituse suurendamiseks ja omavahelise koostöö edendamiseks luuakse andmevahetuse võrgustik lihaloomade, liha-töötlemise saaduste, nende koguste ning kvaliteedi ja tooteportfelli kohta.

Liha tootmise ja töötlemise efektiivsuse parandamiseks tooteahelas rakendatakse seire-süsteeme ning nende abil moodustata vaid ühiskasutuslikke andmebaase. Andmebaasidesse talletatavate andmete töötlemise abil rakendatakse meetmeid toorme ja tootekvaliteedi parandamiseks ning majanduslikuks optimeerimiseks.

Liha toorme väärindamise astme tõstmiseks töötatakse välja põhimõtted lihatööstuses tekkivatest kõrvalsaadustest toodete valmistamiseks ja nende tootmise tehnoloogilised lahendused.

Innovatsioonialase teavituse parandamiseks liha tooteahelas juurutatakse vastav oskusteabe levitamise süsteem, mis kajastab pilootprojekte, tootearendust ning võimaldab nõustamist ja teadmussiirde levitamist.

Joonis 2. Loomapõhise lihalõikuse seiresüsteemi kasutusvaldkonnad

Lihaklastri tegevus on jaotatud kolme tegevuste gruppi:

Esimene grupp seostub loomapõhise lihalõikuse seiresüsteemi ja seireandmete kasutuseks vajalike tarkvaralahenduste loomisega.

Teise grupi põhisuunaks on loomapõhiste lihalõikuse andmete innovaatiline rakendamine loomakasvatuses ja lihatööstuses.

Kolmanda grupi põhisuunaks on lihatööstustes tekkivate kõrvalsaaduste seire ja väärindamine.

Innovatsiooni edendatakse eeltoodud kolmes tegevuste grupis.

- **Esimene grupp** seostub loomapõhise lihalõikuse seiresüsteemi ja seireandmete kasutuseks vajalike tarkvaralahenduste loomisega (joonis 2). Selleks:

- Töötatakse välja lihatööstuse lihalõikuses rakendatav süsteem loomapõhiseks lihalõikuse saaduste seireks, millega on võimalik registreerida jooksvalt rümba ja selle erinevate saaduste koguseid ning looma numbrit.

- Luuakse lihalõikuse saaduste andmebaasi tarkvara.

- Luuakse lihalõikuse andmebaasis olevate andmete esmatöötlemise tarkvara lihatootjate ja töötlemise vajaduste rahuldamiseks.

- **Teise grupi** põhisuunaks on loomapõhiste lihalõikuse andmete innovaatiline rakendamine loomakasvatuses ja lihatööstuses. Selleks:

- Töötatakse välja põhimõttelised lahendused (algoritmid) lihalõikuse andmete rakendamiseks lihloomade tõuaretuses, ristamiseks ja pidamiseks, eriti söötmise korraldamiseks.

- Töötatakse välja põhimõttelised lahendused (algoritmid) lihalõikuse andmete kasutamiseks lihatööstuse tooteportfelli, toodete kvaliteedi ja liha tooteahela majanduslikuks optimeerimiseks.

- **Kolmanda grupi** põhisuunaks on lihatööstustes tekkivate kõrvalsaaduste seire ja väärindamine. Selleks:

- Töötatakse välja riist- ja tarkvara põhimõttelised lahendused lihatööstuses tekkivate kõrvalsaaduste seireks.

- Töötatakse välja lihatööstuses tekkivate kõrvalsaadustest

valmistatavad piloottooded ja nende tootmise tehnoloogilised lahendused.

Juhul kui 2016. aastal MTÜ Eesti Lihaklastri poolt PRIA-le esitatud innovatsiooniklastri toetus tegevusvaldkonnas „Liha tootmine ja töötlemine” rahastatakse, kavandatakse perioodil 2017 kuni 2020 läbi viia järgmised seitse projekti:

- Loomapõhise süsteemi loomine lihalõikuse andmete seireks.

- Lihalõikuse loomapõhiste seireandmete kasutamine rümba eest õiglaseks tasustamiseks.

- Lihalõikuse loomapõhiste seireandmete kasutamine lihloomade aretuse, ristamise ja pidamise edendamiseks.

- Lihalõikuse seireandmete kasutamine lihatööstuste tooteportfelli optimeerimiseks.

- Süsteemi loomine (koos hindamiskriteeriumitega) rümpade ja lihalõikuse saaduste koostise ja kvaliteedi ekspresshindamiseks.

- Aluste ja tehniliste lahenduste väljatöötamine lihatööstuses tekkivate kõrvalsaaduste seireks.

- Loomsetest kõrvalsaadustest piloottoodete loomine ja nende valmistamiseks vajalike tehnoloogiate väljatöötamine.

Aarne Põldvere

Eesti Tõusigade Aretusühistu

Lembit Lepasalu ja Väino Poikalainen

Teadus ja Tegu OÜ

Tähelepanu

Teavitust salasõna vahetamiseks ilmub nüüd lisaks EPJ kodulehele ka Possu programmis ja kuvatakse andmevahetuse järgses infos. Kui jäätate salasõna õigeaegselt vahetamata, ei ole võimalik seda enam ise teha, vaid peab pöörduma abipalvega EPJ spetsialisti poole. Aegunud salasõnaga ei ole võimalik pääseda Possu portaali ega vahetada andmeid farmi Possu ja EPJ vahel.

Sügisene statistika

Haldusreformi eesmärgiks on seatud luua vallad, kus on vähemalt 5000 elanikku. Samal ajal võiks vallas olla ka vähemalt 5000 piimaveist. Praegu ühtegi sellist valda ei ole. Kõige kergemini saaks sellise nõutud lehmade arvuga valla luua Türi ja Väätsa valla ühinedes, sest praegu on neil vastavalt 3166 ja 2635 lehma. Kui kõik Harju- ja Läänemaa vallad peaksid ühinema, siis oleks neil kokku umbes 5700 lehma, samuti peaksid tegema ka Valga- ja Võrumaa, et see 5000 piir ületada. Ida- ja Lääne-Virumaal saaks moodustada kaks valda, kuna neis on praegu kokku ligi 10,5 tuhat lehma. Kõige vähem lehmi on praegu Torgu vallas – 2. Aga Saaremaal saab luua täpselt ühe valla, sest seal on praegu üle 4900 lehma (väikesed kõrvalekalded on ju lubatud!).

Siin toodud numbrid kajastavad vaid jõudluskontrollialuste lehmade arvu. Kuna nad moodustavad aga 95% Eesti piimaveiste koguarvust, siis ülejäänud lehmad pilti eriti ei muuda, sest nad paiknevad hajusalt üle Eesti.

Kui sama arutelu jätkata emistega, siis praegusel hetkel on jõudluskontrollis 9369 emist, seega vaid kahe valla jagu loomi, mis asuvad kümnes maakonnas. Statistikaameti andmetel oli aasta alguses Eestis veidi alla 30 000 emise ehk kuue valla jagu emiseid.

Inno Maasikas
andmetöötluse osakonna juhataja

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud maapiirkondadesse

Paberivabadus

EPJ arendab jätkuvalt oma e-teenuseid, et pakkuda klientidele võimalusi suhelda meiega paberivabalt. Nii on piimaveisekasvatatatel võimalik Vissukesest näha oma karja andmeid, lihavesikasvatajad saavad kasutada Liisut ja seakasvatajad Possut. Kõik rakendused on arenemas, et suurendada meie klientidele pakutavaid e-teeninduse võimalusi, muuhulgas ka paberivaba infovahetust. Kui EPJ klient ei soovi saada jõudluskontrolli trükiseid ja arvet paberil, piisab vabas vormis avalduse saatmisest aadressile epj@epj.ee. Avaldusel tuleb vaid märkida e-posti aadress, kuhu edaspidi tahetakse arveid saada. Kui klient soovib arveid teisele e-posti aadressile, tuleb see samuti avalduses märkida.

Kui teie antud e-posti aadress muutub (või muud kontaktid), on oluline teatada seda ka EPJ-le – muidu vastastikune infovahetus enam ei toimi ja olulised andmed lähevad kaduma!

Kui kasutate EPJ e-teenuseid ja tellite arve oma e-posti, siis on teil kiire ja mobiilne ülevaade farmi andmetest ning lisaks säästate loodust!

Mõned sügavmõtted

- Mida vanemaks sa saad, seda vähemaks jääb asju, mille pärast järjekorras seista.
- Unusta tervislik toit! Selles eas vajad sa kõiki säilitusaineid, mida on võimalik kätte saada.
- Ainus, mida ma soovin, on võimalus tõestada, et raha ei tee õnnelikuks.
- Mõned inimesed proovivad oma odomeetri näitu tagasi keerata. Mitte mina. Tahan, et inimesed näeksid, et olen sõitnud pika tee, mul on palju kogemusi ja et kõik teed ei ole olnud asfalteeritud.
- “Eneseabigrupp” – mis see veel on?
- Oleksin pidurdamatu. Kui vaid kohalt minema saaks.

Tööjuubilarid

Septembris sai EPJ juhatajal **Kaivo Ilvesel** täis **20** tööaastat jõudluskontrolli süsteemis.

Labori analüütik **Helle Koka** tähistas oktoobri alguses tööjuubelit – **40** aastat tagasi tuli ta laborisse tööle.

Väliteenistuse osakonna jõudluskontrolli spetsialist **Evi Prinsil** on detsembri esimesel päeval **20.** tööaasta juubel.

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontroll

www.epj.ee
epj@epj.ee

F. R. Kreutzwaldi 48a, 50094 Tartu

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Harju-, Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru, Pärnu- ja Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7769

Labor

F. R. Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu	
Tel	738 7726
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Vastuvõtt maakonnakontorites

Maakond	Maakonnakontori juhataja	Kontoris vastuvõttu ei toimu	tel	gsm	gsm
Harjumaa				509 4675	516 7816
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10 II korrus, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-14.00
Järvamaa	Merle Lillik	Pärnu 58 II korrus, Paide	tel 385 0286	gsm 516 7868	K 9.30-13.30
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Piira, Lääne-Viru mk	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Jaani 10 I korrus, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Saive Kase	Haapsalu mnt 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 524 0147	E 9.30-15.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17-202, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11 II korrus, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00